

Посланица Епископа источноамеричког Иринеја поводом 800. годишњице аутокефалије Српске Цркве

Иринеј

по милости Божјој Епископ источноамерички Српске Православне Цркве

Најљубљеније Нам Свештенство и Монаштво, Синови и Кћери, верна чада Источноамеричке епархије наше најсветије Цркве! Са изобилном радошћу, која произилази из нашег очинског срца Вас поздрављамо, овим најсветлијим и најподеснијим поводом у нашој свеопштој историји, светој и световној 800. годишњици аутокефалије Српске Православне Цркве 1219-2019.

Од Бога дарована, од народа љубљена

Најљубљенији, небо и земља торжествују са нама у данима ове јубиларне године наше Аутокефалије!

Јер сунце Истока целивало је тло Запада, и снажна вера Светог Саве, одиста,

наша вера православна и хришћанска, оваплоћена у нашим српским земљама и сачувана кроз нашу јединствену културу и традицију, чврсто је засађена овде, у овим, Сједињеним Државама Америчким. Вера древна, процветала је у земљи новој, испунивши тако пророчке речи Спаситеља нашег: “Ево, све стварам ново!” (Откровење,21:5).

У ишчекивању те новине живота, наш млади принц Растко, или Растислав (дословце, онај који „повећава славу“), напушта дворе оца свога, великог жупана Стефана Немање, и бежи у потрагу за монаштвом и просветљењем на Свету Гору Атон. Испуњење тог његовог боравка на Светој Гори, разоткрило се у преображеној личности нашег славног Просветитеља и Учитеља Светога Саве, Првог Архиепископа Српских Земаља и Приморја.

Била је то 1219. година. Пре осам стотина година, архимандрит Сава, заједно са групом учених и угледних монаха запловио је за Никеју, тадашње седиште Византијске Империје и Цариградске Патријаршије. Кренувши из манастира Хиландара (у преводу, “лађар”), Сава је пошао у потрагу за црквеном аутокефалијом за Православну цркву која се чврсто укоренила у нашим српским земљама, како би управо на тај начин, у потпуности обезбедио националност новоформираног Српског Краљевства.

Доментијан, један од Савиних биографа, наглашава као стожерну тачку то, да се наша Аутокефалија одиста збила по промислу (пророчки). Јер управо по божанском промислу откривено је византијском цару Теодору Првом Ласкарису, још пре него што је принчевски монах Сава стигао у Никеју, да он треба бити посвећен, а не један од других у његовој пратњи, као што је то Сава желео. Управо из тог разлога, цар, мимо уобичајених оквира царског протокола, напушта своју палату и одлази испред градских капија како би дочекао Саву, и лично га увео у Град Првог и Седмог Васељенског Сабора.

Доментијан се заузима за још један упечатљив детаљ у Савиној биографији као Првог Српског Архиепископа, посвећеног на велики празник Успења Пресвете Богородице 1219. године. Као посебну част Сави за време његове хиротоније, цариградски патријарх Манојло Први, одлучио је да новог Архиепископа одене његовим личним, патријарашким одежама, које су се видно разликовале од одежди других епископа, што је јасно указивало на чин и ауторитет којима је од тог тренутка био одевен Сава од Србије.

Савина ревност за добробит своје Цркве уочена је одмах након његове хиротоније. Према Теодосију, другом Савином биографу, Сава уместо да похита да преузме престо и успостави себи седиште, одлучи да оде и посети

свог блиског пријатеља, митрополита солунског Михаила, с обзиром да је митрополит поседовао богату библиотеку духовних и правних књига. Сава је провео месеце превodeћи их, пре него што се упутио ка својој катедри у манастиру Жича. И тако, спремљен за духовно просвећивање својих верних и за успостављање црквеног реда и поретка, Сава је себе посадио на путу који води у живот, као плодовито дрво маслиново. Пуноћа пута Светога Саве – Светосавље, није ни изолована ни беживотна, већ је она наше заједничко и живо, православно хришћанско наслеђе.

Досељавајући се у Сједињене Америчке Државе, наш српски народ је са собом донео и изоштрену свест о својој православној вери и свом наслеђу. Заједно са слободом вероисповести, са којом се тада сусрео, хитао је и да подигне цркве, и положи темеље своме новом, заједничком дому и животу. Прва српска православна црква у Америци саграђена је 1894. године у граду Џексону, у савезној држави Калифорнији, под покровитељством преподобног архимандрита Себастијана (Дабовића), првог православног свештеника из исељеничке породице, рођеног у Америци. Цркву су подигле руке српских рудара са Западне обале, који су свој нови храм посветили Светом Сави.

Ослањајући се на његову постојану заштиту, српски имигранти су се молили очекујући непрестани раст својих нових заједница у Сједињеним Државама. Након тога, подигнута је и црква у граду Галвестону, у савезној држави Тексас, а до 1919. године, подигнуто је још 30 цркава у државама: Пенсилванији, Аљасци, Илиноју, Индијани, Мичигену, Канзасу, Монтани и Охају, као и у Канади. Пре успостављања Српске Православне Епархије у Америци и Канади 1921. године, наше парохије биле су под привременом јурисдикцијом Руске Православне Митрополије, по угледу младог Растка, који је примљен и пострижен у руском Атонском манастиру Светог Пантелејмона.

Владика Николај (Велимировић) постављен је за администратора новоформиране Српске Епархије у Северној Америци, чије оснивање је заговарао 1921. године. Њега је наследио свети Мардарије (Ускоковић), човек ненадмашне жртве и визије, који је 1923. године постао први епископ Епархије америчко-канадске, Српске Православне Цркве. Он ће касније подићи први српски православни манастир у Сједињеним Америчким Државама, у градићу Либертивилу, у савезној држави Илиној. Овај манастир, посвећен Светом Сави, у почетку је служио као сиротиште, а убрзо затим је постао духовни епицентар целе наше Цркве на овом континенту.

Следећи исти пример, појединци попут Николе Тесле и Михајла Идворског Пупина, и многе друге значајне личности америчког друштва, у великој мери

су осигурали темеље српско-америчке заједнице. Михајло Пупин, коме је личност Светог Саве послужила као инспирација у његовом научном раду, истакао се као велики добротвор манастира Светог Саве у Либертивилу. У Њујорку, свети владика Николај, основао је Српски библијски институт. Као плодносан аутор, је 1951. године објавио дело Живот Светог Саве на енглеском језику, које је, по речима професора Веселина Кесића, „дело о чудесном свецу, које је написао чудесни епископ“.

На основу казивања епископа по имену Иринеј, једног од Савиних савременика, историја приписује Сави следеће речи: „Запад нас сматра Истоком, а Исток Западом, а ми не припадамо ни Истоку ни Западу, већ Јерусалиму Небеском“. Ово је наш, јединствени српски, и заједнички православни етос, наша креативна моћ интеракције са светом и наш засебан допринос савременом друштву, који више није само Исток или само Запад. Исто мора постати сједињено: „склад уздигнутих емоција, интелекта и снаге воље“, како је говорио свети владика Николај. Описујући Америку, одлично је запазио следеће:

„Светлост Истока и светлост Запада, почива у њиховим подневима на континенту, који лежи између Истока и Запада...”

У том истом светлу, Господе, удостоји нас да угледамо Твоју Светлост, па да испунимо молитвени савет светог Николаја америчким црквеним лидерима 1921. године, да “изграде планове велике као читав свет, и учине напоре апостолске”; „Да се припремимо за жртву која је света и васцела као Твоја“. Јер у овим тешким временима, само узвишена дела, која произилазе из јаке вере, моћи ће да одрже оне који се плаше, држећи се увек савета патријарха васељенског Манојла Првог, записаног у Грамати издатој новохиротонисаном Архиепископу Сави:

Слушајте га сви ви, који сте у Христу правоверни хришћани!

Дано у Њујорку, о Началу Црквене Нове Године

Ваш смерни молитвеник пред Престолом Светога Саве

Иринеј

Епископ источноамерички Српске Православне Цркве

easterndiocese.org